

Genç Kalemler

Ziya Gökalp (1876 - 1924): Sosyolog ve düşünür. Türkçülük düşüncesini sistemli bir hale getirdi, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde, düşün ve siyaset alanında önemli etkiler yaptı. 23 Mart 1876'da Diyarbakır'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini burada tamamladı. Genç yaşta şiir ve kültürel konularla ilgilenmeye başladı. Diyarbakır'da tanıştığı Abdullah Cevdet'in etkisinde kaldı. Cevdet'ten, İstanbul'da meşrutiyet yönetimini geri getirmeyi amaçlayan gizli faaliyetlerin bulunduğunu öğrenince, ailesinin karşı çıkmasına karşın 1895'te İstanbul'a gitti. Mülkiye Baytar Mekteb-i Alisi'ne girdi. Buradaki öğrenciliği sırasında İbrahim Temo ve İshak Sükûti ile tanıştı. II. Abdülhamid yönetimine karşı gizli faaliyetlerde bulunmak suçundan 1899'da tutuklandı. 10 ay hapis yattıktan sonra, gözaltında tutulmak koşuluyla 1900'de Diyarbakır'a sürüldü. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı üzerine İttihat ve Terakki

Cemiyeti'nin Diyarbakır Şubesi'ni kurarak siyasi çalışmalarına başladı. Peymân ve Diyarbakır gazetelerinde yazılar yazdı. 1909'da Selanik'te toplanan İttihat ve Terakki kongresine Diyarbakır delegesi olarak katıldı. 1910'da İttihat ve Terakki genel merkez üyesi oldu ve Selanik'e gitti. İttihat ve Terakki İdadisi'nde sosyoloji dersleri verirken, *Genç Kalemler* dergisinde de yazdı. 1912'de mebus seçilerek İstanbul'a yerleşti. Türk Ocağı'nın kurucuları arasında yer aldı. Derneğin yayın organı *Türk Yurdu* başta olmak üzere *Halka Doğru*, *Milli Tetetebbular Mecmuası*, *Yeni Mecmua* gibi dergilerde yazıları yayımlandı. I. Dünya Savaşı ile beraber İttihat ve Terakki yönetimi son bulunca, tüm görevlerinden alınarak 1919'da Malta Adası'na sürüldü ve 1921'e kadar burada kaldı. 1923'te TBMM'ye Diyarbakır mebusu olarak girdi. Kısa süren bir hastalığın ardından 25 Mart 1924'te öldü.

Kaynak: *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c. 10, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, 1983, ss. 5638-5639.